

SUVREMENI TRENDovi ISTRAŽIVAČKIH METODA U POSLOVNOJ EKONOMIJI: OD TRADICIONALNIH DO DIGITALNIH PRISTUPA

Mirko Cobović¹

¹ Sveučilište u Slavanskom Brodu, Ulica 108. brigade ZNG 36, 35000 Slavonski Brod, Hrvatska, ePošta: mcobovic@unisb.hr

Sažetak: Svrha rada je analizirati evoluciju istraživačkih metoda u poslovnoj ekonomiji s posebnim naglaskom na integraciju digitalnih alata i analitike velikih podataka (Big Data). Primijenjen je sustavni pregled relevantne znanstvene literature objavljene pretežito u posljednjih deset godina, pri čemu su uspoređeni konvencionalni kvalitativni i kvantitativni pristupi s digitalnim metodama (npr. rudarstvo podataka, analiza sentimenta, strojno učenje). Rezultati sinteze upućuju na rastući udio mješovitih (hibridnih) dizajna koji kombiniraju dubinsko razumijevanje kroz studije slučaja, intervjue i ankete s naprednom statističkom obradom velikih, često nestrukturiranih skupova podataka. Ključni izazovi digitalnih pristupa odnose se na privatnost i etiku, kvalitetu podataka te potrebu za interdisciplinarnim kompetencijama. Rad daje komparativni okvir odabira metoda i praktične smjernice za istraživače i menadžment u dinamičnom poslovnom okruženju.

Ključne riječi: big data; metodologija istraživanja; mješovite metode; poslovna ekonomija; statistička analiza.

1. Uvod

Poslovna ekonomija kao znanstvena disciplina kontinuirano se razvija, a kvaliteta donošenja poslovnih odluka izravno ovisi o pouzdanosti i preciznosti primijenjenih istraživačkih metoda. U suvremenom, dinamičnom okruženju tradicionalni pristupi prikupljanju i analizi podataka suočavaju se s izazovima koje donosi digitalna transformacija. Razumijevanje metodološkog okvira nužno je ne samo za akademsku zajednicu, već i za menadžment koji na temelju rezultata istraživanja oblikuje strategije poslovanja.

Temeljna karakteristika problema koji se razmatra u ovome radu jest promjena paradigme istraživanja uzrokovana pojavom velikih podataka (Big Data) i napredne analitike. Dok su klasične kvantitativne metode, poput anketnih upitnika i analize financijskih izvještaja, desetljećima predstavljale standard, novije tehnologije omogućuju uvid u ponašanje potrošača i tržišne trendove u stvarnom vremenu. Međutim, u literaturi je često prisutna fragmentiranost znanja; poznato je kako funkcioniraju pojedinačne metode, no nedostaje cjelovit uvid u mogućnosti njihove sinergije.

Cilj ovoga rada je pružiti sustavan i kritički pregled postojećih istraživačkih metoda u poslovnoj ekonomiji, s posebnim naglaskom na evoluciju od konvencionalnih prema digitalnim pristupima. Zadaća rada je identificirati prednosti i ograničenja svake skupine metoda te ponuditi smjernice za odabir optimalnog metodološkog pristupa.

2. Teorijski okvir

Istraživačke metode u poslovnoj ekonomiji predstavljaju temelj za prikupljanje, analizu i interpretaciju podataka nužnih za donošenje poslovnih odluka. Literatura u ovom području tradicionalno razlikuje kvalitativne i kvantitativne pristupe, no novija istraživanja sve više naglašavaju važnost tehnološke integracije i obrade velikih podataka.

2.1. Konvencionalni metodološki okviri

Temeljna literatura o metodologiji istraživanja definira istraživački proces kroz strukturirane faze. Saunders et al. (2019) u modelu „Research Onion“ naglašavaju kako odabir metode mora proizlaziti iz istraživačke filozofije i pristupa. U tom kontekstu, kvantitativne metode, poput anketnog ispitivanja, desetljećima su dominirale područjem zbog mogućnosti statističke generalizacije.

S druge strane, kvalitativne metode fokusiraju se na dubinsko razumijevanje fenomena. Halmi (2003) ističe kako se društveni fenomeni, koji su neizostavan dio poslovne ekonomije, često ne mogu svesti isključivo na numeričke vrijednosti, već zahtijevaju interpretativni pristup kroz intervjuje ili fokus grupe. Tradicionalni pristupi često su kritizirani zbog vremenskog odmaka u prikupljanju podataka i potencijalne subjektivnosti ispitanika.

2.2. Digitalna paradigma i veliki podaci

Razvoj digitalnih tehnologija donio je revoluciju u načinu na koji organizacije prikupljaju podatke. Brynjolfsson i McAfee (2014) opisuju ovo razdoblje kao „drugo strojno doba“, u kojem digitalni alati preuzimaju kognitivne zadatke. U središtu ove promjene nalaze se veliki podaci (Big Data), koji se definiraju kroz volumen, brzinu i raznolikost informacija koje tradicionalni sustavi ne mogu obraditi.

U području menadžmenta, George et al. (2014) navode kako Big Data omogućuje prelazak s intuitivnog odlučivanja na odlučivanje temeljeno na činjenicama u stvarnom vremenu. U marketingu, Kotler et al. (2017) uvode koncept „Marketinga 4.0“ koji integrira tradicionalne i digitalne interakcije te koristi analizu digitalnih tragova potrošača za predviđanje ponašanja. To upućuje da suvremeno istraživanje više nije ograničeno na namjenski prikupljene podatke, nego se oslanja na sekundarne podatke generirane digitalnim aktivnostima.

3. Metodologija

Za potrebe izrade ovog rada primijenjen je pristup sustavnog pregleda literature kako bi se sintetizirale postojeće spoznaje o istraživačkim metodama u poslovnoj ekonomiji. Temeljne metode korištene u radu su metoda deskripcije, kojom se opisuju standardni metodološki instrumenti, te metoda komparacije kojom se uspoređuju tradicionalni i suvremeni digitalni pristupi istraživanju.

3.1. Strategija pretraživanja

Prikupljanje podataka provedeno je pretraživanjem relevantnih znanstvenih baza podataka (Web of Science, Scopus te Hrčak). Fokus pretraživanja stavljen je na radove objavljene u posljednjem desetljeću. Postupak odabira literature uključivao je

identifikaciju relevantnih radova na temelju naslova i sažetka te selekciju prema kriteriju kvalitete izvora.

3.2. Kriteriji uključivanja i isključivanja

Uključeni su recenzirani radovi i knjige relevantne za metodologiju istraživanja u poslovnoj ekonomiji te radovi koji eksplicitno opisuju ili primjenjuju kvalitativne, kvantitativne ili mješovite metode, odnosno digitalne metode poput data mininga, analize sentimenta ili strojnog učenja. Isključeni su radovi bez dostupnog cjelovitog teksta, izvori izvan područja poslovne ekonomije bez jasne metodološke relevantnosti te nerecenzirani izvori niske pouzdanosti.

3.3. Postupak sustavnog pregleda

Kako bi se osigurala transparentnost i ponovljivost istraživanja, odabir literature proveden je u četiri faze sukladno PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) protokolu. Postupak je započeo identifikacijom radova u bazama Web of Science, Scopus i Hrčak, nakon čega je uslijedio sustavni proces filtriranja.

3.4. Ograničenja

Ograničenja koja su se u radu morala uzeti u obzir odnose se primarno na dostupnost cjelovitih tekstova te širinu područja poslovne ekonomije, zbog čega je analiza usmjerena dominantno na menadžment i marketing.

4. Rezultati i rasprava

Analizom prikupljene literature utvrđeno je kako se metodološki pristup u poslovnoj ekonomiji značajno transformirao. Rezultati ukazuju na postupni prijelaz s isključivog oslanjanja na tradicionalne kvantitativne metode prema integriranim modelima koji kombiniraju više izvora podataka.

4.1. Dominacija i ograničenja tradicionalnih metoda

Pregledom radova uočeno je kako anketno ispitivanje i analiza financijskih izvještaja i dalje predstavljaju primarne instrumente u velikom dijelu istraživanja zbog standardizacije. Međutim, literatura sugerira ograničenja u pogledu vremenskog odmaka i pristranosti ispitanika. Vretenar Cobović, Miklošević i Vujčić (2022) naglašavaju važnost financijskog znanja, dok Grujić i Vretenar Cobović (2024) potvrđuju da ankete ostaju ključne kada se ispituju stavovi populacije.

Tablica 1. Pregled analizirane literature o tradicionalnim metodama

Autor i godina	Fokus istraživanja	Ključni nalazi relevantni za rad
Saunders et al. (2019)	Metodologija za studente poslovne ekonomije	Tradicionalne metode osiguravaju visoku razinu pouzdanosti, no zahtijevaju strogo definirane protokole prikupljanja podataka.
Grujić & Vretenar Cobović (2024)	Stavovi o mirovinskom sustavu	Primjena anketnog istraživanja za mjerenje percepcije javnosti, što digitalni tragovi (Big Data) često ne mogu precizno detektirati.
Halmi (2003)	Kvalitativna metodologija	Kvalitativni pristup nužan je za razumijevanje društvenog konteksta, ali je vremenski zahtjevan.

Izvor: samostalna obrada autora.

4.2. Implementacija digitalnih istraživačkih alata

Suvremena literatura naglašava rastuću važnost metoda kao što su rudarstvo podataka (Data Mining) i analiza sentimenta na društvenim mrežama. Metode strojnog učenja pokazuju veću preciznost u predviđanju uspješnosti poduzeća u odnosu na klasične statističke metode (Zekić-Sušac & Has, 2015). Tang et al. (2023) demonstriraju primjenu strojnog učenja u predviđanju rizika u upravljanju ljudskim potencijalima, a Lovrić Senjak, Cobović et al. (2025) prikazuju prednosti digitalnih instrumenata u obrazovnim procesima. Ipak, ističu se nedostaci: privatnost podataka i potreba za specifičnim informatičkim znanjima (Wang et al., 2025).

Tablica 2. Pregled literature o primjeni digitalnih alata i Big Data analitike

Autor i godina	Analizirana tehnologija / metoda	Glavni doprinos i ograničenja
Zekić-Sušac & Has (2015)	Strojno učenje (Machine Learning)	Veća preciznost u predviđanju uspješnosti poduzeća u odnosu na klasične statističke metode.
Lovrić Senjak, Cobović et al. (2025)	Digitalni instrumenti (kvizovi)	Brža analiza i veći obuhvat uz smanjenje administrativnog tereta.
Tang et al. (2023)	ML u ljudskim resursima	Rano upozoravanje na rizike u upravljanju ljudskim potencijalima.
George et al. (2014)	Big Data u menadžmentu	Prijelaz s intuitivnog odlučivanja na odlučivanje temeljeno na dokazima u stvarnom vremenu.

Izvor: samostalna obrada autora.

4.3. Komparativna analiza pristupa

Usporedba tradicionalnih i digitalnih metoda upućuje na različite kompromisne odnose između izvora podataka, vremena obrade, troška i izvora pristranosti. Rasprava potvrđuje tezu da digitalne metode ne isključuju tradicionalne, već ih nadopunjuju. Najuspješniji primjeri iz literature koriste metodološku triangulaciju radi veće validnosti istraživanja.

Tablica 3. Usporedba tradicionalnih i digitalnih istraživačkih metoda

Kriterij usporedbe	Tradicionalne metode	Digitalne metode
Izvor podataka	Primarni (ankete)	Sekundarni (digitalni tragovi)
Vrijeme obrade	Visoko (tjedni/mjeseci)	Nisko (realno vrijeme)
Trošak	Visok varijabilni trošak	Visok fiksni trošak
Pouzdanost	Ovisi o iskrenosti ispitanika	Ovisi o kvaliteti algoritma

Izvor: samostalna obrada autora.

5. Zaključak

Provedeni pregled literature ukazuje na značajnu metodološku tranziciju u poslovnoj ekonomiji. Digitalna transformacija i pojava Big Data ne eliminiraju potrebu za tradicionalnim metodama, već redefinišu njihovu ulogu. Dok digitalni alati pružaju brzinu i obuhvat, tradicionalne metode ostaju nezamjenjive za dubinsko razumijevanje motiva i stavova, što potvrđuje nužnost primjene mješovitih metodoloških pristupa.

Praktična primjena rezultata vidljiva je u smjernicama za optimizaciju istraživačkih budžeta i formiranje hibridnih timova koji posjeduju i ekonomska i podatkovna znanja.

Daljnja istraživanja trebala bi se fokusirati na etičke aspekte prikupljanja podataka te razvoj automatiziranih alata za kvalitativnu analizu teksta.

6. Literatura

Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. W. W. Norton & Company.

Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE Publications.

Davenport, T. H. (2014). *Big data at work: Dispelling the myths, uncovering the opportunities*. Harvard Business Review Press.

George, G., Haas, M. R., & Pentland, A. (2014). Big data and management. *Academy of Management Journal*, 57(2), 321–326. <https://doi.org/10.5465/amj.2014.4002>

Grujić, M., & Vretenar Cobović, M. (2024). Analysis of the attitudes of Bosnia and Herzegovina residents towards the pension system and private pension insurance. *Economy and Market Communication Review*, 27(1), 180–195.

Hair, J. F., & Sarstedt, M. (2021). Data, measurement, and causal inferences in machine learning: Opportunities and challenges for marketing. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 29(1), 65–77.

Halmi, A. (2003). *Kvalitativna metodologija u društvenim znanostima*. Alinea.

Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2017). *Marketing 4.0: Moving from traditional to digital*. John Wiley & Sons.

Lovrić Senjak, I., Cobović, M., Bender, Ž., & Barišić, A. (2025). Provjera znanja o kibernetičkoj sigurnosti u srednjim školama pomoću digitalnog kviza. *Festung*, 1(1), 1–6. <https://hrcak.srce.hr/broj/25919>

Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2019). *Research methods for business students* (8th ed.). Pearson Education.

Sekaran, U., & Bougie, R. (2016). *Research methods for business: A skill building approach* (7th ed.). John Wiley & Sons.

Tang, M., Zhao, T., Hu, Z., & Li, Q. (2023). Research on Risk Prediction and Early Warning of Human Resource Management Based on Machine Learning and Ontology Reasoning. *Tehnički vjesnik*, 30(6), 2036–2045. <https://doi.org/10.17559/TV-20230626000726>

Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D., & Pološki Vokić, N. (2010). *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada: kako osmisлити, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje*. M.E.P.

Vretenar Cobović, M., Miklošević, I., & Vujčić, J. (2022). Važnost financijskog znanja i opismenjavanja stanovništva u okviru svakodnevne financijske edukacije. *Marsonia: časopis za društvena i humanistička istraživanja*, 1(1), 45–56.

Wang, J., Li, B., & Li, Z. (2025). Research on the Theoretical Mechanism and Path of AI and Digital Economy Empowering High Quality and Balanced Development of Urban and Rural Education. *Tehnički vjesnik*, 32(2), 673–682. <https://doi.org/10.17559/TV-20240826000843>

Zekić-Sušac, M., & Has, A. (2015). Predviđanje uspješnosti poduzeća metodama strojnog učenja. *Ekonomski vjesnik*, 28(1), 223–241.

Zhang, Y., Li, Y., & Lim, W. (2025). Artificial Intelligence Development: An Insurance Mechanisms Perspective. *Tehnički vjesnik*, 32(6), 2313–2323. <https://doi.org/10.17559/TV-20241018000958>

CONTEMPORARY TRENDS IN BUSINESS ECONOMICS RESEARCH METHODS: FROM TRADITIONAL TO DIGITAL APPROACHES

Abstract: The purpose of this paper is to analyze the evolution of research methods in business economics, with a special emphasis on the integration of digital tools and Big Data analytics. A systematic literature review was applied, focusing primarily on studies published in the last decade, comparing conventional qualitative and quantitative approaches with digital methods (e.g., data mining, sentiment analysis, machine learning). The synthesis indicates a growing use of hybrid (mixed) designs that combine in-depth understanding via case studies, interviews, and surveys with advanced statistical processing of large, often unstructured datasets. Key challenges of digital approaches include privacy and ethics, data quality, and the need for interdisciplinary skills. The paper provides a comparative decision framework and practical guidelines for researchers and managers operating in a dynamic business environment.

Keywords: big data; business economics; mixed methods; research methodology; statistical analysis.